

Přiměřenost výše odměny advokáta

Podstatná - z hlediska posuzování souladnosti výše sjednané odměny s dobrými mravy, popř. se zásadami poctivého obchodního styku - je zejména její přiměřenost obsahu a rozsahu poskytovaných služeb, příp. jejich výsledku pro klienta.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 2126/2009, ze dne 16.6.2010)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně F. a. s., se sídlem v P., zastoupené Mgr. M. H., advokátem, se sídlem v P., proti žalovanému JUDr. V. I., zastoupenému JUDr. J. N., advokátem, se sídlem v P., o zaplacení částky 431.903,- Kč s příslušenstvím, vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 50 Cm 65/2006, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 14. ledna 2009, č. j. 7 Cmo 280/2008-83, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

V záhlaví označeným rozhodnutím potvrdil Vrchní soud v Praze k odvolání žalobkyně rozsudek ze dne 29. listopadu 2007, č. j. 50 Cm 65/2006-51, jímž Krajský soud v Praze zamítl žalobu o zaplacení částky 431.903,- Kč s 3,5 % úrokem z prodlení od 6. července 2002 do zaplacení.

Vyšel přitom z toho, že:

- 1) Žalovaný byl v období od 11. srpna 2000 do 30. července 2002 členem dozorčí rady žalobkyně.
- 2) Dne 20. prosince 2001 uzavřeli žalovaná a žalovaný „smlouvu o provizi“, jíž se žalovaný (jakožto advokát) zavázal poskytnout žalobkyni právní služby při vymáhání její pohledávky za úpadkyní M., a. s., včetně zastupování žalobkyně ve věřitelském výboru.
- 3) Dne 1. března 2002 zaplatila žalobkyně žalovanému odměnu za právní služby poskytnuté podle „smlouvy o provizi“ ve výši 1,360.000,- Kč.
- 4) Dne 25. října 2002 schválila valná hromada žalobkyně „výplatu mimořádné odměny“ žalovanému (jakožto členu dozorčí rady) ve výši 1,360.000,- Kč.
- 5) Žalobkyně se zaplacení částky 431.903,- Kč domáhá z titulu bezdůvodného obohacení, neboť má za to, že „smlouva o provizi“ je neúčinná, jelikož nebyla v rozporu s ustanovení § 66 odst. 3 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“), schválena její valnou hromadou, a nárok na vyplacení provize ve výši 1,360.000,- Kč žalovanému tudíž nevznikl. Žalovanému vznikl toliko nárok na zaplacení mimořádné odměny ve stejné výši, z níž však odvedla žalobkyně zálohu na daň z příjmu ve výši 431.903,- Kč. Žalovanému tudíž mělo být vyplaceno toliko 928.097,- Kč.

Na takto ustaveném základě odvolací soud - posuzuje platnost a účinnost „smlouvy o provizi“ - uzavřel, že označená smlouva (jež má povahu smlouvy mandátní) je „dostatečným právním důvodem“ pro poskytnutí plnění žalovanému ve výši 1,360.000,- Kč. Právní služby, jež se žalovaný zavázal na základě uvedené smlouvy žalobkyni poskytnout, „jednoznačně nepatřily do okruhu působnosti funkce člena dozorčí rady“ a vztah vzniklý na základě této smlouvy nepodléhá ani zákazu konkurence podle ustanovení § 196 odst. 1 písm. a/ obch. zák.

Taktéž ustanovení § 66 odst. 3 obch. zák. nelze na daný případ vztáhnout. Žalovaný totiž nebyl členem orgánu (představenstva), jímž žalobkyně při uzavírání smlouvy jednala, a nemohl se jakožto člen dozorčí rady „svoji vůlí nijak podílet na tom, že s ním byla uzavřena smlouva, na jejímž základě

mu bylo žalobkyní plněno“.

Konečně nepřipadným shledal odvolací soud i „poukaz“ žalobkyně na vnitřní pravidla České advokátní komory (s nimiž měla být dle názoru žalobkyně smlouva, jež stanovila odměnu advokáta ve výši 10 % zjištěné a vymožené pohledávky žalobkyně, v rozporu), uzavíraje, že tato pravidla „nejsou obecně závazným právním předpisem a tudíž nejsou pro soud závazná“, a dodává, že „jednání žalovaného s nimi v zásadním rozporu nebylo“.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), namítajíc, že je dán dovolací důvod vymezený v ustanovení § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř., tedy, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a navrhuje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolatelka spatřuje zásadní právní význam napadeného rozhodnutí v řešení otázky, zda „poskytnutí plnění členovi dozorčí rady ze strany společnosti za činnost, která přímo nespadá do okruhu působnosti (člena) dozorčí rady, jde-li současně o plnění, na které neplyne právo z právního předpisu, podléhá schválení valnou hromadou společnosti podle ustanovení § 66 odst. 3 obch. zák.“

Poukazujíc na znění označeného ustanovení („jakékoliv plnění společnosti“) a na jeho účel (ochrana společnosti, resp. jejích společníků, před jednáním managementu na úkor /ke škodě/ společnosti) dovolatelka vyjadřuje přesvědčení, že ustanovení § 66 odst. 3 obch. zák. podléhá jakékoliv plnění poskytované společností ve prospěch člena jejího orgánu, bez ohledu na to, zda jde o plnění za činnost spadající do okruhu působnosti daného orgánu.

Dovolatelka dále zdůrazňuje, že sjednané plnění je „evidentně v rozporu se stavovským předpisem“ České advokátní komory, podle jejíhož etického kodexu nesmí advokát sjednat smluvní odměnu stanovenou podílem na výsledku věci, ledaže jsou pro to důvody zvláštního zřetele hodné a odměna je přiměřená. V projednávané věci nejsou dány důvody zvláštního zřetele hodné, a způsob sjednání odměny je v rozporu s dobrými mravy a zásadami poctivého obchodního styku, vtělenými do etického kodexu, k němuž by soud při hodnocení přiměřenosti odměny žalovaného jakožto advokáta měl přihlídnout.

Žalovaný, snášeje argumenty na podporu napadeného rozhodnutí, navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl, popř. zamítl.

Dovolání proti potvrzujícímu výroku rozhodnutí ve věci samé může být přípustné pouze podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř. (o situaci předvídanou v ustanovení § 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř. nejde), tedy tak, že dovolací soud - jsa přitom vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně jejich obsahového vymezení (§ 242 odst. 3 o. s. ř.) - dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam.

Jelikož dovolatelka nezpochybnila závěr odvolacího soudu, podle kterého vztah mezi žalobkyní a žalovaným založený „smlouvou o provizi“ není obchodním vztahem ve smyslu § 196 odst. 1 písm. a/ obch. zák. a nepodléhá tudíž zákazu konkurence, nemůže být dovolání připuštěno k přezkoumání tohoto závěru (srov. ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř. a např. důvody nálezu Ústavního soudu ze dne 11. listopadu 2009, sp. zn. IV. ÚS 560/08).

Nejvyšší soud však shledává dovolání přípustným k zodpovězení obou dovoláním otevřených otázek, tj. výkladu ustanovení § 66 odst. 3 obch. zák. a posouzení způsobu stanovení odměny advokáta podílem na výsledku věci z hlediska dobrých mravů, resp. zásad poctivého obchodního styku.

1) K výkladu ustanovení § 66 odst. 3 obch. zák.

Podle ustanovení § 66 odst. 3 obch. zák. jakékoliv plnění společnosti ve prospěch osoby, jež je orgánem společnosti nebo jeho členem, na které neplyne právo z právního předpisu nebo z vnitřního předpisu, lze poskytnout pouze se souhlasem valné hromady, nebo je-li přiznáno ve smlouvě o výkonu funkce. Společnost plnění neposkytne, jestliže výkon funkce zřejmě přispěl k nepříznivým hospodářským výsledkům společnosti, anebo při zaviněném porušení právní povinnosti v souvislosti s výkonem funkce.

Citované ustanovení bylo do obchodního zákoníku včleněno s účinností od 1. ledna 2001 novelou provedenou zákonem č. [370/2000](#) Sb. a do současné doby nedoznalo změn.

Ačkoliv by prostý gramatický výklad mohl vést k dovolatelkou předestíranému závěru, podle něhož schválení valnou hromadou podléhá jakékoliv plnění poskytované společností členu jejího orgánu bez ohledu na to, zda jde o plnění související s výkonem funkce člena orgánu, systematický, teleologický i historický výklad vedou k závěru opačnému.

Podle druhé věty ustanovení § 66 odst. 3 obch. zák. společnost plnění neposkytne, přispěl-li zřejmě výkon funkce dotčeným členem orgánu k nepříznivým hospodářským výsledkům společnosti anebo porušil-li tento člen zaviněně právní povinnosti v souvislosti s výkonem funkce. Oprávnění společnosti odepřít statutárnímu orgánu plnění se přitom zjevně vztahuje - jak plyne z formulace „společnost plnění neposkytne, jestliže výkon funkce ...“ - pouze na plnění, která jsou jednateli poskytována v souvislosti s výkonem jeho funkce. Z uvedených důvodů nelze členu orgánu upírat plnění, na které mu vznikl nárok za činnosti prováděné pro společnost (např. podle platně uzavřené pracovní smlouvy), jež s výkonem funkce nesouvisí (srov. k tomu i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 2010, sp. zn. 29 Cdo 2049/2009, dostupný na webových stránkách Nejvyššího soudu).

Přitom oprávnění společnosti odepřít poskytnutí plnění se vztahuje právě na ta plnění, jež podle první věty vykládaného ustanovení podléhají souhlasu valné hromady. Z uvedeného je tudíž zřejmé, že slovní spojení „jakékoliv plnění“ zahrnuje pouze plnění, jež jsou členu orgánu společnosti poskytována v souvislosti s výkonem jeho funkce.

Ke stejnému závěru vede i teleologický výklad. Účelem ustanovení § 66 odst. 3 obch. zák., jež systematicky doplňuje ustanovení odstavce druhého, totiž není řešit všechny potenciálně vznikající konflikty zájmů ve vztazích mezi osobami vykonávajícími funkci členů orgánů a společností (bez ohledu na jejich souvislost s výkonem funkce), ale zabezpečit, aby plnění poskytovaná členům orgánů za výkon funkce nebyla závislá toliko na jejich vůli a odpovídala přínosu, který (z pohledu společníků) pro společnost výkon funkce určitým členem orgánu má.

Pro činnosti nesouvisející s výkonem funkce, při nichž by mohlo docházet ke střetu zájmů mezi společností a členem jejího orgánu, upravuje zákon jiné prostředky ochrany společnosti, např. zákaz konkurence (§ 65 a § 196 obch. zák.).

V souladu s tím také důvodová zpráva k návrhu zákona č. [370/2000](#) Sb. jako plnění, na které se ustanovení § 66 odst. 3 obch. zák. vztahuje, uvádí příkladmo „úplatu při předčasném skončení funkce“.

Souhlasu valné hromady společnosti podle ustanovení § 66 odst. 3 věty první obch. zák. tudíž podléhá pouze plnění poskytované členu orgánu společnosti v souvislosti s výkonem jeho funkce.

Jelikož poskytování právních služeb při vymáhání pohledávky za úpadkyní a zastupování společnosti ve věřitelském výboru nespadá do působnosti člena dozorčí rady společnosti, je závěr odvolacího soudu, podle něhož poskytnutí odměny podle „smlouvy o provizi“ nepodléhalo souhlasu valné hromady podle ustanovení § 66 odst. 3 věty první obch. zák., správný.

2) K namítanému rozporu sjednané odměny s dobrými mravy, případně zásadami poctivého obchodního styku.

Zákon č. [85/1996](#) Sb., o advokacii, vyhláška č. [177/1996](#) Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif) ani jiný právní předpis nevylučují, aby odměna za poskytování právních služeb byla dohodou mezi advokátem a klientem stanovena podílem na výsledku věci. Nejvyšší soud pak takový způsob určení výše odměny advokáta neshledává bez dalšího ani rozporným s dobrými mravy či zásadami poctivého obchodního styku. Sám o sobě tudíž smlouvu mezi advokátem a klientem neplatnou (§ 39 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku) nečiní a není ani důvodem pro odeprání právní ochrany advokátu (§ 265 obch. zák.).

Nelze totiž přehlédnout, že takový způsob určení výše odměny ji činí závislou na výsledku činnosti advokáta a míře jejího přínosu (měřeno ekonomickými kritérii) pro klienta, čímž se zpravidla riziko neúspěchu (jenž lze z pohledu klienta spatřovat v tom, že služby poskytované advokátem nepovedou k očekávanému výsledku) částečně přenáší na advokáta. To, zejména v podnikatelských vztazích, lze považovat za odpovídající povaze vztahu mezi advokátem a klientem.

Na uvedených závěrech by pak nic nemohla změnit ani skutečnost, že Česká advokátní komora (dle tvrzení dovolatelky) podmiňovala ve svém stavovském předpise (v době uzavření smlouvy) takový způsob stanovení výše odměny okolnostmi zvláštního zřetele hodnými.

Podstatná - z hlediska posuzování souladnosti výše sjednané odměny s dobrými mravy, popř. se zásadami poctivého obchodního styku - je zejména její přiměřenost obsahu a rozsahu poskytovaných služeb, příp. jejich výsledku pro klienta. V tomto směru však dovolatelka ani netvrdí, že by výše sjednané odměny byla nepřiměřená, ani jakou výši by považovala za odpovídající; z obsahu spisu se přitom nepodává, že by jiný způsob určení výše odměny (a to např. i postupem podle § 7 advokátního tarifu) vedl k nižší odměně.

Dovolatelka ostatně ani konkrétně neuvádí, z čeho dovozuje, že nebyla splněna podmínka důvodů zvláštního zřetele hodných, když pouze obecně poznamenává, že o nich lze „těžko uvažovat v situaci, kdy klientem žalovaného byla společnost se základním kapitálem přesahujícím 100,000.000,- Kč“.

Nejvyšší soud tudíž uzavírá, že v projednávané věci nelze dovodit, že by výše odměny žalovaného jakožto advokáta sjednaná ve „smlouvě o provizi“ byla v rozporu s dobrými mravy, popř. se zásadami poctivého obchodního styku.

Jelikož se dovolatelce prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu a jeho obsahového vymezení správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo, přičemž Nejvyšší soud neshledal ani jiné vady, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), dovolání podle ustanovení § 243b odst. 2 části věty před středníkem o. s. ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)